

Stav nouze: Tím, co potřebujeme, je tedy setkání s lidmi, v nichž můžeme vidět vtělenou zkušenost tohoto vítězství. Není nic snazšího: ve chvílích, jako je ta současná, jsou takové osoby natolik vzácné, že si jich všimneme okamžitě

JAK SE V TĚŽKOSTECH NAUČÍME VÍTĚZIT NAD STRACHEM

Julián Carrón

Vážený pane řediteli, vybudnutý vaším pozváním k „otevření nové fáze, pozorné, vážné a odpovědné v přístupu k výjimečné zdravotní situaci“ (*Corriere della Sera*, 28. února 2020), si dovoluji nabídnout příspěvek k reflexi.

Často žijeme jako v nějaké bublině, díky níž se cítíme v bezpečí před ranami života. A tak si můžeme dovolit jít dál, roztěkaní, a předstíráme, že je všechno pod naší kontrolou. Ale okolnosti mnohdy kříží naše plány a neočekávaně po nás žádají, abychom odpověděli, vzali vážně naše já, položili si otázku o naší skutečné existenciální situaci. V těchto dnech realita otřásla naší více či méně poklidnou každodenní rutinou v hrozivé podobě Covid-19, nového viru, jenž zapříčinil mezinárodní zdravotní krizi. Paradoxně se však výzvy, jichž nás realita nešetří, mohou stát naším největším spojencem, jelikož nás nutí dívat se hlouběji do našeho bytí lidmi. V nepředvídaných situacích, jako je ta současná, jsme vskutku probuzeni z naší strnulosti, vytrženi z našeho pohodlí, v němž jsme se spokojeně uvelebili, a odhaluje se cesta zrání, kterou jsme – každý osobně a všichni společně – vykonali, vědomí sebe samých, které jsme získali, schopnost nebo neschopnost čelit životu, který máme v rukou. Naše malé či velké ideologie, naše přesvědčení, dokonce i ta náboženská, jsou podrobeny zkoušce. Krunýř našich falešných jistot ukazuje své pukliny. Každý bez rozdílu je volán a lépe chápe, kým je.

Právě v těchto okolnostech člověk nabývá porozumění, že „síla subjektu spočívá v intenzitě jeho vědomí sebe sama“ (Luigi Giussani), v jasnosti, s níž vnímá sebe sama a to, pro co stojí za to žít. Protože nepřítel, s nímž svádíme boj, není vlastně koronavirus, ale strach. Strach, jenž pocítujeme a který propukne, když realita obnažuje naši zásadní bezbrannost, v mnoha případech převáží, kvůli čemuž reagujeme nepatřičným způsobem a vede nás k uzavřenosti, k opuštění jakéhokoli kontaktu s druhými, abychom se vyhnuli nákaze, k vytváření si zásob „kdyby jich někdy bylo potřeba“ atd.

„Byli jsme v těchto dnech svědky jak šíření iracionality, individuální i kolektivní, tak i pokusů o nápravu prostřednictvím návrhů, jejichž cílem je dostat se z dané situace co možná nejrychleji. Každý bude moci říct, když pozoruje to, co vidí v sobě i kolem sebe, jaké pokusy jsou schopné čelit okolnostem a porazit strach a jaké jej naopak zvětšují.

V tom spočívá hodnota každé krize, jak nás učí Hannah Arendt: „Nutí nás vrátit se k otázkám“, nechává naše já vynořit se v celé své potřebě smyslu. Je tu hluboká spojitost mezi naším vztahem s realitou a naším vědomím sebe samých jakožto lidí: „Jednotlivec, který by byl prožil slabý střet s realitou, protože, například, musel vynaložit velmi málo námahy, bude mít chabý smysl vlastního vědomí, bude vnímat umenšenou energii a napětí svého rozumu“

(Luigi Giussani, *Náboženský smysl*, s. 139). Otázka, která v tomto momentu vyvstává, důležitější než jakákoli jiná, je: co zvítězí nad strachem?

Snad nejzákladnější zkušenost, již v této věci disponujeme, je zkušenost dítěte. Co přemůže strach dítěte? Přítomnost matky. Tato „metoda“ platí pro všechny. Tím, co uvádí do pohybu a udržuje život každého z nás, je přítomnost, nikoli naše strategie, naše inteligence, naše odvaha. Ale – ptejme se – jaká přítomnost je schopná přemoci hluboký strach, ten, jenž nás trýzní v hlubině našeho bytí? Nejedná se o jakoukoli přítomnost. A proto se Bůh stal člověkem, stal se historickou přítomností, tělesnou. Pouze Bůh, který vstupuje do dějin jako člověk, může porazit hluboký strach, jak o tom svědčil (a svědčí) život jeho učedníků. „Pouze tento Bůh nás zachrání ze strachu před světem a úzkostí z prázdnoty vlastní existence. Pouze pohledem na Ježíše Krista dosáhne naše radost v Bohu svou plnost a stane se radostí vykoupenou.“ (Benedikt XVI., *Kázání*, Řezno, 12. září 2006). Taková tvrzení jsou věrohodná pouze tehdy, pokud vidíme tady a teď osoby, jež dokládají vítězství Boha, Jeho reálnou a současnou přítomnost, a proto i nový způsob, jak čelit okolnostem, plný naděje a radosti běžně neznámé, a současně klidný v nespoutané pracovitosti.

Tím, co potřebujeme spíše než jakýkoli ujišťující proslov či morální předpis, je tedy setkání s lidmi, v nichž můžeme vidět vtělenou zkušenost tohoto vítězství, existenci smyslu přiměřeného výzvam žití. Není nic snazšího: ve chvílích, jako je ta současná, kdy panuje strach, jsou takové osoby natolik vzácné, že si jich všimneme okamžitě. Zbytek je k ničemu: Nedávno, na otázku položenou jednou důležitou osobou jedné skupině mladých: „Ale vy nemáte strach stát se dospělými, stát se velkými?“, jeden z nich náhle odpověděl: „Ne! Když se dívám na tváře určitých dospělých, kteří jsou s námi, když se dívám, jak žijí, z čeho mám mít strach?“. Jen pokud panuje opodstatněná naděje, jsme schopni čelit okolnostem bez toho, že bychom utíkali, opravdu otevřít rozum dokořán, abychom založili racionální a vyvážený vztah s nebezpečím a hrozbou a také užít strachu (ve svém bezprostředním a pochopitelném významu) jako pracovního nástroje. Jinak budeme buď křečovitě reagovat, nebo se na všechno dívat skrze klíčovou díрку naší racionalistické míry, která je nakonec zcela neschopná osvobodit nás od strachu a znovu uvést život do chodu. Snad žádný úkol tedy není významnější, než se setkat s těmi přítomnostmi, v nichž je možno vidět přítomnou zkušenost vítězství nad strachem. Společně s nimi, tam, kde je najdeme, se může snadněji znovu začít, oživující nás z noční můry, do níž jsme se zřítily, znovu obnovující kus po kusu sociální tkanivo, aby podezřívavost a strach z kontaktu s druhým neměli poslední slovo. Dokonce i ekonomika se tak bude moci znovu nadechnout. Jakou příležitostí se chvíle, již prožíváme, může stát! Příležitostí, jež nesmí být zmařena.

Prezident Fraternity Comunione e Liberazione